

Méhészeti Közlöny.

AZ ERDÉLYRÉSZI MÉHÉSZ-EGYESÜLET SZAKKÖZLÖNYE.

MEGJELENIK MINDEN HÓ 1.-ÉN.

Az erdélyrészi méhész-egylet tagjai a tagsági díjért kapják. Tagsági díj rendes tagok részéről évi 4 korona. Előfizetőknek: Egész évre 4 korona; félévre 2 korona.

A lap szellemi részét érdeklő közlemények a szerkesztő nevére Kolozsvár, Deák F.-u. 2. sz., reklamatiók, hirdetésekre vonatkozó megkeresések dr. Balázs Ferenc főttkár-hoz Kolozsvár, Mészáros-utca, 3. sz., a pénzküldemények Zsögön Rácz Mihály egyf. pénztárnokhoz Kolozsvár, Bocskay-tér intézendők

Hirdetés díja: Egyszeri hirdetésnél egész oldal (187 négyz. cm.) 20 k., féloldal 10 k., negyed oldal 5 korona. Egyesületi tagok és fél éves hirdetéseknek 10% -al, egész éves hirdetéseknek 15% -al olcsóbb. A hirdetési díjak előre beküldendők az egyesület pénztárába. — Apróhirdetés szavonként 5 fillér. — Cikkeink átvétele csak a forrás („Méhészeti Közlöny”) tüzetes megjelölésével van megengedve.

A KEZIRATOKAT NEM ADJUK VISSZA.

Felölös szerkesztő: **Dr. Ványolós Miklós.**

Méhecskéink rajzásáról.

Ha elmúlik a zord tél és az őszi tavaszi napsugár élettel melegeivel életre, új életre hívja földkerekségünk minden teremtményét, mintegy varázsütésre megmozdul, életre kel a növényzet körülöttünk. Apró levélkék bújnak elő a föld felületén, a fák rügyei is megelevenednek. Hovábbra kiszökdül a határ és az előbb még élettelennek látott növényzet immár nemcsak saját énjének, hanem fajának fenntartására is gondol. Virágba borúl, hogy magokat fejlesszen és ezekkel birtosítsa jövő fennmaradását.

E törekvés olyan kellemes kísérő körülmények között jut kifejezésre, hogy a tavaszt méltán nevezhetjük négy évszakunk legköltőisebbjének. Vagy nem hat-e meg mindnyájunkat egy-egy virágdiszbe öltözött fa őszi szinompájával, virágzatának kellemes, bódító illatával? Nem hangol-e jó kedvre, nem önt-e belénk szinte új életerőt a körülöttünk megmozduló élet és remény ilyen szép megnyilatkozása?

Bizony én azt hiszem, hogy nagyon kevesen lehetnek körülöttünk, akiknek a feje fölött minden jelentősebb be-

nyomás nélkül sunan el a virágdiszes május kedves és várva-várt hónapja.

Nekünk méhészeknek még bővebben, még bőkezűbben is kedveskedik a május, mint azoknak, akik nincsenek beavatva kis méhecskéink példás világába.

A tavasz őket is tevékenyebb életre kelti. Az anya megkezdette petézését és fokozatosan mind nagyobb és nagyobb mértékben fejti ki ebbeli képességét. A rügy fakad, fejlődik. A család tagjainak száma napról-napra szaporodik. Lassanként megjelennek a herék is.

A kedvező fejlődés, a méhcsaládok szemmel látható gyarapodása örömet, gyönyörűséget okoz, egyben reményt, biztatást nyújt a kedvező eredményre. S ha az idő kietősen kedvező, a mi erdélyi éghajlatunk dacára, már május vége virágba fakasztja méhcsaládaink egyiket-másikat is.

Egy-egy meleg, csendes napon, főleg, ha az égboltozat váltakozva derült és borult, észrevesszük, hogy nagy népszerűségű méhcsaládaink egyikénél vagy másikánál a rendesnél nagyobb és megnyilvánulásaiban is különösebb rozgolódság támad. A nagy testű herék nagyobb számban röpködnek. Méhecskéink zümmögése áthatóbb, néha még a második szomszédban is hallszik.

A méhek a röplyuk előtt gomolyba gyűlnek s a gyűjtésről hazatérő méhek is ahelyett, hogy amint rendszeres lenni szokták a kaptárban vagy a kasba sietnének, a gomolyhoz csatlakoznak. Egyesek a kaptár röplyukán ki és beszaladgálnak, mintha nem tudnák magukat elhatározni, hogy abból inkább ki vagy abba inkább be kellene-e menniök. Majd mintha valami vinné ki őket, mint mikor a kukoricás zsák oldalán lyuk támadván, gyorsan peregnék ki a szemek, kirohannak lakásaikból gyors egymásutánban a méhek és a kaptár vagy kas előtt a levegőben rohamosan növekvő gomolygot, szinte kis felhőt képeznek.

Ennek láttára olyan öröm tölti el szívünket, amelyet csak a méhecskéit szerető méhész tud igazában méltányolni és teljességében átérezni. Olyan érzés ez, amelyet csak a hosszantartó kemény tél után következő legelső kellemes tavaszi fuvallat vagy csak egy jól sikerült vállalkozásunk eredménye válthat ki sziveinkből.

Kivonult a raj. Ott gomolyog a levegőben, de lassanként leszáll valami fára vagy valami más alkalmas helyre, ahonnan azután befoghatjuk.

A rajzás, amint említettem, különösen kedvező időben és kedvező körülmények között a mi vidékünkön is már május végén megkezdődik. Rendszerint azonban június elején szoktak legelső rajaink kivonulni. Nátunk május az erőteljesebb fejtődés, június pedig a rajzás hónapja. Az e hónapban kapott rajokat el is fogadhatjuk, mert azok kellőleg berendezhetik, illetőleg beépíthetik lakásaikat és begyűjthetik a teelésre szükséges élelmi készletüket. A később esett rajokat azonban a legcélszerűbb visszaverni az anyatörzsrükre vagy felhasználni gyengébb családaink felerősítésére. Azoknak önálló családként való kezelése kockázatos dolog és a fenntartásukra fordított fáradság nem hozza meg a fáradsággal arányos eredményt.

A megjelenési időponton kívül természetesen számolnunk kell avval is, hogy előrajokkal vagy utórajokkal van-e dolgunk.

A méhcsalád fejlődésével a méhcsaládban a fajfenntartó szőke felébreszti a szaporodási vágyat. Az anya egyre huzgóbban szaporít, majd herepetéket is rak. A méhek később már anyabölcsőket kezdenek építeni, amelyeket az anya, hogy a fiatal anyák csak egymás után érhessenek meg, egy néhány napi időközben petéz be. Evvel azután minden előkészület meg is van téve a rajzásra.

Az anyapetékek fejlődnek. Már bábállapotukat is elérik. Az anya kezdi érezni, hogy közeledik a megoszlás ideje, hogy nemsokára kilép a zárkájából a trónkövetelő. Feltűnő hatalmát és az anyabölcsők megsemmisítésére törekszik. De ebben már megakadályozzák a méhek. Az anyabölcsők megérése előtt körülbelül egy héttel összeszedi a hozzájárulkozókat és kirajzik. Az ilyen rajt előrajnak nevezzük.

Azt kellene ebből a leírásból következtetnünk, hogy az előrajjal ilyenformán mindenkor az öreg anya vonul ki, tehát megtermékenyített anyja van. De ez — amint magam is sokszor tapasztaltam — nem feltétlen és szükségszerű következmény. Gyakran megtörténik, hogy az idősebb anya az anyabölcsők megsemmisítésére irányuló igyekezetét vagy a méheknek a rajzást megelőző izgatottsága közben megsérül, vagy a méhek elpusztítják, vagy bármilyen ok miatt nem akar vagy öregsége, testi hibája miatt nem képes a rajjal kivonulni, ilyenkor a kikelt fiatal, tehát még terméketlen anya vonulhat ki az előrajjal. De ha nem is számíthatunk okvetlenül arra, hogy az előrajjal már termékeny anya vonul ki, az rendes körülmények között biztos, hogy az előraj a legnépesebb mindazok

között a rajok között, amelyeket az anyatörzs abban az évben ad. Az idejekorán való kirajzáson kívül ez megbeszélendő nagy előnye az előrajnak. De előnyös reá nevezve az is, én legalább nagyon szeretem, ha az előrajjal fiatal anya jön ki, mert bár avval eltolódik a petezés kezdete egy pár nappal, azonban a fiatal anya megnyugtatóbban tisztosítja a család fenntartását és felment a kimerüléshez közelebb álló anya kicserélésének gondjaitól.

Ha az előraj kivonulása után a rajzásra továbbra is kedvez az idő és a család népességi állapota, a család még többször is rajozhat. E rajokat utórajoknak nevezzük. Ha az egyik anya kikelt és elfoglalta trónját, de a méhek a többi anyabölcsőket nem rontják le, a legközelebb kifejlett anya kvákogó hangon érdeklődik aziránt, hogy van-e már uralkodó a családban. Ha igen, ez tüntető hangon jelzi életbenlétét, de egyben iparkodik hiveit összegyűjtve kivonulni, mert a megvédett kvákogó trónkövetelő miatt már sem élete sem trónja abban a lakásban nincsen biztonságban. Így keletkeznek az utórajok, amíg csak a család az anyabölcsők lerombolásával, vagy az utolsó anya kibúvásával be nem szünteti megoszlását.

Az utórajokkal egyidőben kibúvó anyák miatt, különösen ha kedvezőtlen időjárás egyideig gátolja kivonulásukat, több anya szokott kivonulni. A fölösleges anyákat colszerűen használhatjuk fel idősebb királynőink kicserélésére vagy az elveszettek, illetőleg elpúszultak pótlására. A kisebb utórajok jól használhatók anyanevelőink benépesítésére.

Az első utóraj az előraj kivonulása után rendes körülmények között 8—9 nap múlva jelentkezik. A még esetleg jöhető rajok kivonulási időpontja nagyon bizonytalan.

Az előraj, amint láthattuk mindazokkal a kellékekkel birnak, amelyek az önálló családként való kezelhetőség feltételeit teljesítik, másként vagyunk az utórajokkal, amelyeknek önálló családként való meghagyását nagyon meg kell fontolnunk. Legyen irányadónk az a tapasztalat, hogy csak az erős, kellő népességű és kellő mennyiségű érlelmi készlettel betelelt családok hálálják meg a következő esztendőben a reájok fordított fáradságunkat.

Több hasznot várhatunk felényi számú, de kellő állapotban lévő, mint egy csomó gyenge, vergődő, munkában, de különösen nélkülözésekben agyonkinzott méhcsaládtól. A rajok felsegítésének, erőre juttatása mértékének is van határa.

Ha valahol, úgy a rajok felhasználásánál boszúlja meg magát a kapzsiság, a túlhajtott szaporítás vágya. Ha valahol, úgy a méhészetben, illetőleg a rajok felhasználásánál, önállósításánál érvényesül a «lassan járj, tovább érsz» közmondás igazsága.

A rajok letelepülésének helyeire, befogásuk módjaira vagy a múrajkok készítésére ezúttal nem térek ki. Még pedig nem azért, mert az előbbieknak sok változatát kellene felsorolnom és annak következtében hosszadalmas lehetnék, múrajkészítésre pedig azért nem, mert az nagyon kétéltű fegyver, alapos hozzáértést, valamint gyakorlatot kíván. másrészt mert a természetes rajt, mint a legcélszerűbben, a természet hosszú évezredekén át kialakított törvényei szerint történt családi megosztás eredményét, mindenkor többre becsülöm a múrajtnál.

Nem hagyhatom azonban megemlítés nélkül azt, hogy a rajzás időszaka a legkedvezőbb idő, még vásárlás útján is, méhállományunk szaporítására, kezdőknek a gyakorlati méhészkedés megkezdésére valamint általában a méhecskék és a méhészkedés megkedveltetésére és így terjesztésére. A rajbefogás, a befogott rajok munkássága, szorgalma, iparkodása, az azok nyomán szinte boszorkányos gyorsasággal elébünk táruló csodálatos eredményekvetlenül felkölli az érdeklődést és ez már maga szinte záloga a kedvező eredménynek.

Takács Gyula.

Természetszerinti méhészet.

Írta: **Chorus Iván.**

Előző cikkemben a légnemű testek kiömlési törvényét és a hőcsere tanát csak röviden érintve vonatkoztattam a méh életviszonyához.

Ezúttal részletesen boncolgatva fogom tárgyalni a láda és parasztkashan folyó méh-élet fejlődést a fenti két tétel szempontjából.

Egy kúpborító álló hengerkaptárban a család fejlődése következő:

A befogott raj a kup közepéről kiindulva épít s ez a középső sejt vezet, míg a többi két oldali sejtek visszamaradva haladnak fokozatosan a fenéig. Elrendezésben a középső 4—6 sejttel fenéig dolgozó sejt lesz, heresejt a

kétoldali legszélsőkön épül s néha a közép sejteken is kis területen közvetlen a fenéknél.

A méz elraktározás a legfelső sejtekben történik, a virágpóráz az alsó részeken, a fiasítás pedig mindenkor a raktározott méz közvetlen határában üresen álló sejtekben fokozatosan lefelé terjed.

A fejlődőben álló rajnál ha figyelmesen vizsgáljuk, látni fogjuk, hogy a már kiépített sejteket állandóan csüngő tömegükkel fedik, úgy hogy ha a kas alá nézünk a sejtek éleit nem láthatjuk. Miért van ez? Az állandó hő fenntartásáért.

Az állóhenger alakú kasban ez felette célszerűen történik, mert a család által fejlesztett hő állandóan felszórítva tartatik a kúpban és ott semmiféle eshetőség nem áll be a légnemű testek törvénye értelmében a külső hideg levegővel való gyors vagy időközi kiegyenlítődésre, miután a család jó eleve gondoskodott arról is, hogy az esetleges légiáró hézagokat propolisszal kitömje.

Láthatjuk tehát, hogy a család tökéletes és háborítatlan fejlődését egy aránylag mélységében szűkebb méretű, hosszabb lépfalú alkotmányban éri el, amelyet ha kezelünk is kell, úgy rendezzük be, hogy azon minden egyes alkalommal, a fenékdieszka síkján hagzott röpnnyilván kívül semmiféle légiárót ne engedjük meg.

A ládakaptárnál a fejlődési folyamat egészen más-ként történik.

A keretes kaptárak rendszeren inkább mélyebbek mint szélesek.

A keret szélességéhez arányítva majdnem kétakkora mély.

A ládában befogott rai rendszeren az előfal felé eső 4—6 kereten kezd építeni és oldal mozgással épít tovább míg a felső sort ki nem építi. Amíg ez befejezve nincs az alsó sor építésére nem tér át. Ezen építési móddal a család nagy hővesztéssel küzd és ezzel kapcsolatban igen sok mézet céltalanul fogyaszt.

A hő elosztása az egész kaptárra terjed ki és hogy a kellő fészkek meleg előállítható legyen, kénytelen a család a kaptár üresen álló kétharmadrésznyi területét is fűteni.

A keretsor tovább építésében azután a család kénytelen a paraszt kasban folyó tökéletes hőfentartó állapot megteremtési, ahelyett kénytelen egy hosszú csónakszerű fűrtöt alkotni, amely állapothoz igen sok egvedet kénytelen a külső munkától vissza tartani, esetleg gyengébb tömege mellett állandó hővesztéssel küzd.

Legyünk tisztában avval is, hogy a külső lég, a gyorsan váltakozó időjáráttal, néha óránként ingadozik, éjjelre azonban feltétlenül hűvösre változik. Tavasszal a család legkritikusabb fejlődési ideje alatt a külső hő szinte úgrásszerűen esik vagy emelkedik. A déli órákban $\pm 18-20$ C fok, de éjjel már ± 6 C fok is lehet és ezen ugrásszerű külső hő a kaptár hőfokára is hatással van, a hőtan ezt világosan magyarázza.

Tudva ezeket, azt kérдем, melyik kasban fog a család fokéletesebben védekezni a hő behatása ellen, a ládakas, vagy a parasztkas?

Pedig azt, hogy a család állandó meleg mellett képes csak fejlődni, azt mindenki tudja és mégis képesek vagyunk olyformán méhészkedni, hogy az ablak körül propoliszral eltömött léggjáró hézagokat ismételtlen felszaggatjuk, nem törődve avval, hogy a méhek által mikor lesz az ismét eltömve, nem is beszélve arról a nagy hővesztéséről, amit némelyek által alkalmazott felső rönnyelással okozhatunk. elég veszedelem támad a legkisebb léggjáróval is.

A parasztkas építménye egész terjedelmében a kas oldalához van rögzítve csupán a fenék felé áll imittmótt szabadon. Felső részeken néhol átiárókat hagynak, de az ily átiárók egymással szemben ritkán hagvatnak.

Ez szintén a fészek meleg megóvásáért történik, hogy a folyton áramló külső hideg levegő a lépfalak között ne találjon szabad közlekedést.

A ládakaptárnál mi a keretek közül 8—10 m/m rést hagyunk és hogy ezt, mint szabad légáramló helyet a család nem szívesen fogadja, bebizonyosodik azzal, hogy a család ezt beépíti és ha a hézag kicsinysege miatt hozzá nem fér a két keret között csipkeszerű csíkot emel, csak-hogy az itt támadt léggjártot korlátozza. Beépítik nemcsak hőmélzési időben, hanem mihelyest a keret peterkás alá kerül.

Ennél a kérdésnél megtaláljuk annak okát is, miért nem megy szívesen át a család az alsó keretsor építésére mindaddig míg a felső kereteket ki nem építette. A két keretsor közötti hézagot beépíteni nem tudja, de különben is a felső keret lényét sem éri le az alsó léciig, itt tehát léggjáró hézag támadna, ahhoz pedig, hogy a hosszú esőlnakszerű fűrtöt és az alsó sor kerethez szükséges fűrt tömeget is fentartotta, elegendő egyeddel nem rendelkezik.

A parasztkasban az állandó munka folyamat a lehető legjobb berendezés mellett akadálytalan.

Egy lépfalon felül a méz, alól a himpor áll rendelkezésre. A hajlék alakjánál fogva a fejlődéshez, munkálkodáshoz szükséges meleget biztosítja, de biztosítja azt is, hogy akár munkaidőben beállott külső hőszűnyedéssel a fiasítást feltétlenül megvédeni képes, akár pedig télen a felszorított meleg jelenlétével éhséget nem szenved.

A ládakaptárnál már ez az állapot nincs meg, mert a méz az ablakfelőli hátulsó kereten nyer elhelyezést a virágpor pedig az előfal felé eső kereteken.

Most már a munkaidő alatt a méz és virágpor hozzáférhetősége meg van nehezítve a legkisebb külső lehűlésnél, télen pedig az állapot igen gyakori, hogy a méz mellett a család éhséget szenved, esetleg el is pusztul.

Hány esetben hallunk ilyen panaszt «Mézük volt elég és mégis elpusztul a család».

A légnemű testek kiömlési törvénye kioktat bennünket arról is, hogy a hő az edény falára egyenlő nyomást gyakorol, ezt a méhek természeti ösztönüknél fogva ki is használják és semmi nemű nyílást a röpnnyíláson kívül a kaptárban meg nem tűrnek.

Tapasztalhatjuk ezt akkor, ha a kaptár fenekén szellőztetőt hagyunk, mert a rosta szövetet amelyet a nyílás felé helyezünk hamarosan bevonják propoliszsal.

Nincs is az ilyen szellőztetőre szükség, amennyiben a többször említett légkiömlés bőven gondoskodik a röpnnyíláson át friss levegőről. Ha pedig a kaptár melege egyenlő a külső léggel akkor meg éppen felesleges, mert a légjárat megszűnik.

Nagy melegben a család maga gondoskodik a röpnnyíláson át támasztott erősebb légjáratról szárnyaik csapásaival.

Keretes kaptárainknak van még egy nagy hibájuk. Belevittünk oda mindenféle jó hővezető anyagot vasat, üveget. Gondoltak-e erre a kaptárkészítők? Az ércetekre télen zuzmar rakodik, az üvegre jégvirág. Mindkét jó hővezető anyag temérdek hőt von el a családtól, amit hogy pótolhasson, a családnak sok élelemre, sok mézfogyasztásra van szüksége. Azt mondjuk vérhasban szenved a család, inkább mondhatjuk, az agyonzabálástól sok bél-sár gyülemlét meg bennünk.

Pörgetés, rajzás, anyanevelés, anyaujítás, megfigyelés.

(Junius a méhesben.)

Jeligém: Kövesd a méhek hajlamait

Midőn a természet a kopár mezőket zöldbe borítja, a rétek tarka ruhába öltöztetése az akácra is feladta fehér köntösét: az egész világ ujjongott, ünnepelt! Leghívebb kísérőnk a remény-csodákról beszélt.

Május volt. A szívek melegebben dobogtak. Fény és dal önlött szerteszét. A sejtek hihetetlen gyorsasággal teltek s egyszer aztán az ég elborult.

A virágos akácra hullott az eső 27-ig. Elveszett sok-sok métermázsa akácméz, de nem vészett el mind! Ha hullott is már az akácvirág, 27—31-ig gazdagon mézellek a méhek. Családonként napi 1—3 kg. súlynövekedés is volt!

És biztat a remény, hogy a veszteséget a mezők, rétek és erdők virágai visszahozzák.

Általában méhcsaládainkat junius gazdagon találta és e hó első felében megkezdhetjük a pörgetést. Junius száraznak, de a nektárképződésre alkalmasnak ígérkezik. Bő harmatokat és elvétele esapadékok is remélhetünk.

Most tűnik ki, hogy ki a legény a gáton! Mindig, de juniusban igazán fáradhatatlan kell legyen az igazi méhész. Pörgetés, rajbefogás, anyanevelés, anyaujítás, megfigyelés stb. stb. mind összeesnek.

1. Pörgetés.

Csak akkor fogjunk pörgetéshez, ha a méz már érett. Érettségnek mondjuk a mézet akkor, ha a mézkanna látható keretét már pecsételni kezdték a méhek, mennyiben ezen belül már részben vagy egészen lepecsételt mézet találunk. A nyitott sejteket ne pörgessük, mert azokban még éretlen a méz!

Az éretlen mézet pörgető kapzsi méhész bünhödése az lehet, hogy méze törtfényű, a piacon mellőzött, esetleg habzó és erjedő is lesz.

A mézelszedést a délelőtti vagy délutáni órákban végezzük, mivel a méhek a déli órákban legingerültebbek és több szurást kapunk.

Mindenek felett pedig viselkedjünk nyugodtan! Ha az első szurást megkaptuk: tőrömolajjal rá! Vigasztaljon az, hogy nem kaptunk kellőt, melyre a harmadik stb. is következhetik, ha kapkodunk, vagy pláne gyáván meghát-rálunk. A bátor fellépéstől ellenben a család fog visszahuzódni, amit ha nem lenne, egy-két fuvás füsttel csillapítjuk le. Jegyezzük meg azonban: a sok füst nemcsak csillapítja, de ingerelni is fogja a méhek dühösségét! Több marás esetén kezünket jól mossuk le, hogy a hangyasav ne érezzen rajta s csak azután folytassuk a munkát.

A keretek kiszedésénél ne végezzünk hőhőmunkát! A keret alsó lécét kissé kimozdítván, a jobboldali felső lécét jól ragadjuk meg a keretfogóval és ajtószertűen sorban fordítva, bal kezünkkel az alsó lécét megfogván, helyezzük a keretbakra. Ha az összes keretek künn vannak, azonnal tartalék munkáslépű keretekkel (csak szükség-ből hereépítményűekkel, mert az anya néha átmegy a rács-on!) esetleg egész műlépes, végső szükségben pedig műlépkezdéses keretekkel rakjuk meg. Ha tartalékunk nem volna, a mézkamra alján levő rácsot zárjuk el. A kiszedett kereteket siessünk kipörgetni és vízzel megpermetezve rakjuk vissza.

A kiszedett keretéről a népet ne seperjük, hanem óvatosan rázzuk a felemelt küszöbdeszka elé helyezett garatba, vagy deszkalapra. Azonban ha kevesebb szurást akarunk, rázzuk kisebb ládába, aztán vizes tollseprűvel tisztítsuk le a kereten maradt méheket s nyomban vigyük zárt pörgető helyiségbe.

Ha a sejtek fedelét jó éles sejtnyitó késsel levágtuk, hozzáfogunk a pörgetéshez. A pörgető alá helyezett bádog-, üveg- vagy mázos edényre szűrőt teszünk, hogy felfogja a nagyobb lépdarabokat. (Vasedényt ne használjunk, mert a mézben lévő hangyasav oxidálja a vasat s a méz barna és hig lesz!) A mézet csak 3—4 heti tisztulás után, ha többször lemertük a feladott salakot, vagy megszűrtük vászon zacskó is, csak akkor vigyük piacra!

2. A rajzás.

Mivel ezt külön cikk és kellő részletességgel tárgyalja, csak annyit, a sok rajnak ne örvendjünk, de az I-ső rajok elbocsátását soha meg ne akadályozzuk! Hadd jusson a család magaválasztotta anyához. A rajzás fajfentartási szükség, a család fejlődésének természetes folyamata! Ha azt akar-

juk ne rajozzon, engedjük a családot rajozni! Azonban 1—2 rajnál többet a legerősebb családtól se fogadjunk el. Ha a másodrajt kiadta, fogadjuk el, de adjuk azt egy másodrajt bocsátott családhoz (s nem vissza!) és viszont: a legelső alkalommal egy másodrajt vissza.

Ezt azonban csak a következő nap hajnalán: anya nélkül! U. i. alkonyatig a befogott raj királynőt választ s a trónkövetelők megsemmisülnek. Ekkor az anyát kifogjuk s maroknyi néppel, parányi kasba, (sapka) vagy ládába léve, a méhesben elhelyezzük. (Meglátjuk miért!)

Az árva család a vele egykoru néppel szépen egyesül — a felemelt küszöbdeszka elé, garatba, deszkára öntve.

3. Anyanevelés, anyaujítás.

Mivel a 3 éves anyák petézése hanyatlak, a kifogott anyákal — párzás után — felhasználjuk az öreg anyák kicserélésére. Megelőző napon itt is és mindenütt, meganyátlanjuk a családot, anyasítás előtt. Ha az utórajokat (2-od, 3-ad) 2—3 rajocskára osztjuk (noha nem mindenik állapodik meg!) a legtermészetesebb és legszebb anyákat nyerjük! Én így ujítom az anyákat s ez a titka annak, hogy nálam gyöngé család csak elvétve akad. Mert: én nem meszterkedem kelletlenül, hanem a család gyöngeségének okát legtöbbször az anyában keresem és találok fel. Ez az én eredményes méhészkedésem egyik magyarázata, mit sohan nem akarnak megérteni.

De «mesterségesen» is lehetünk szert fiatal anyákra és pedig hasonló tökéletesekre úgy, ha az erős családoktól egy anyabölcsös keretet elvéve kis ládába 4 drb. félig mézes és himporos keret közé helyezve: fiatal nép hozzáadásával (3—4 keretről) alapítunk anyanevelőket, melyeket 3 napig itatni kell. (Egy kanálnyi vizet töltünk a hátsó lépbe). A megfigyelésekről hátrább lesz szó.

Donáth Aladár.

Az okszerű méhészet, a méhek különféle haszna, jelentősége, szerepe a mezőgazdaságban, kiváltkép a gyümölcsösben.

Hja, igen a méhészet! Hisz méhészkedni csak papnak és tanítónak való! Ilyen és még sokkal csipősebb megjegyzéseket is hallani vajmi gyakran kedvenc fog-

lalkozásunk felől! Volt magamnak is részem valaha az ilyesfélékben! De van-e az ilyesminek valami létjogosultsága? Csakugyan olyan lekicsinylendő neveltséges lenne az egész méhészkedés? Lássuk csak! A méhészkedésnek mint tudvalévő, általában két célja van a méz és viasz készítése. Volt idő, a méhészet aranykora, persze nem a mai értelemben véve a dolgot, mikor hazánk erdei ligetei, mezői és rétjei csak úgy ontották a mézet. Hogy ez így mehetett, abban mindenesetre nagy szerepet játszott és játszik még ma is a kedvező időjárás! Virág nélkül nincsenek mézes hetek, de a virág is csak kedvező időben terem meg, illetve választ ki nektáriumát! Ez a boldogkor azonban eltűnt örökre! Ennek a kornak azonban voltak árnyoldalai is! Az akkori méhészkedést nem lehet egyébnek, mint méhtartásnak nevezni. Meg volt ama kegyetlen barbár szokás is, a méhcsaládokat pár kiló mézért lekézni! Végül a méz és a viaszknak potom olcsósága, kivált a mai fogalmakhoz képest! Ez a legutóbbi ugyan még nem is oly régi dolog! Nem is oly régen még, teszem fel Libner József kakucsi nagybirtokos és méhész mézét métermázsáját Pestre beszállítva 50 koronáért három hónapi leszámolásra nem fogadta el boldogult Kühne Ferenc! Most azonban már ott tartunk, a méznek métermázsáját legalább is 120 koronán mindenkori el lehet helyezni! Ez nemde óriási különbség a régihez képest kedves méhésztársaim?! Hogy ez a kedvező körülmény beállott, abban oroszlánrésze van az Országos Méhész Egyesület régi mézértékesítő vállalatának, aminek a megteremtésében bokros hervadhatatlan érdemeket szerzett Binder Iván. Most már, sajnos, a méhészkedés mind nehezebbé válik. A mezőgazdálkodás a körülmények kényszerítő hatása alatt más irányban halad mind intenzívebbé válik, rengeteg rétet, mezőt, legelőt feltörnek, az erdőket kiirtják, letarolják. Ez az utóbbi körülmény pedig a szakértők legújabb megfigyelése szerint, lényegesen befolyásolja az időjárást, sajnos azonban csak hátrányosan! Tehát szegény méheink elesnek a természet adta legelők zömétől! Ezt ellensúlyozni csupán egy úton lehet; a mesterséges méhlegelők útján! Ez az a tér, amely sokkal fontosabb és lényegesebb, mint a sokat hánytorgatott kaptár-kérdés! Ezen a téren még rengeteg a tenyivaló, a minek csak úgy felelhetünk meg, ha az egész magyar méhészközönség kivétel nélkül mindenki közös akarattal válvetett munkával szilárd elhatározással ösz-

szefog és igyekszik azt létrehozni! Maga a kaptár nem izzad, nem izzadhat mézet! Hiába lesz a leghíresebb kaptár, még az absolute tökéletes sem ér semmit, ha a méheknek nincs miből hordani! Ezen a téren azonban türelmetlennek lenni nem szabad; pillanatnyi azonnali hatásokra számítanunk nem szabad! Szívós, több-kevesebb évekig tartó odaadó munka fogja csak felmutatni a kívánt hatást, vagyis sajnos, a sült galamb senkinek sem repül a szájába! Tehát a mióta az időjárás megromlott, azóta mindig újabb-újabb mesterfogásokhoz kell folyamodnunk! A méhészet nem oly kényelmes többé, se nem olyan gyerekjáték, a minőnek azt a felületes hozzá nem érő szemlélő képzele. Egész tudományá nőtte ki a méhészet dr. Dzierzon, báró Berlepsck világhírű szereplése óta. Számos híres természettudós foglalkozik a méhekkel, azok természetével, hámúlatos államrendjükkel, kivált a partenogenezissel. Dr. Dzierzon lerántotta a leplet a méhek beléletének titokzatosságáról. Az okszerű méhészet elterjed, mind szélesebb mederben hőmpölyöge tova. Mind több rejtély lesz megmagyarázva, megfejtve; azonban még nagyon sok vár most is a megfejtésre, közülök egy része alkalmasint örökre is az marad! Az okszerű méhészet oly nagy terjedelmű, hogy lehetnek és voltak is már oly tünetek, amiket még az 50 évi prakszissal bíró méhészt sem tud kellőképp megmagyarázni. Az okszerű méhészet egyik áldása, megszűnik a méhcsaládok lekénézése! Hiszen most már általánosan tudott dolog, a méhcsalád maga, mint olyan, soha nem öregszik meg, nem öregedhet meg, a királynét kell rendszeresen bizonyos időszakokban kicserélni. Ha már most összehasonlítjuk az okszerű méhészetet a régi divatú, úgynevezett a szalmakasos méhészkedéssel, mit látunk? Az utóbbi mindenestre a vak véletlen, az esélyeken alapszik; tehát nem egészen alapnélküli ezeknél az a mondás: «Aki méhészkedik, annak szerencséjének kell lennie!» A kaptárban okszerűen, kezelve a méheinket, kiváltképp kerülve minden természetellenes, nyakatekert dolgot, mindenesetre aránytalanul jobban van biztosítva a méhcsalád élete, mint a szalmakasban. Lehetnek, sőt valóban is voltak egyes esetek, ahol egyes szalmakasok dús legelőjű vidékeken, mézdús években több mézet adtak, mint a legügyesebben kezelt kaptár! Mindez azonban számbavéve a fentebb mondottakat, semmiesetre nem bizonyítja a szalmakasok fölényét a kaptár, az okszerű méhészkedés felett!

Nézzünk szét a természetben! Mit látunk folyni?! A létért való küzdelmet! Ebben minden teremtett lény, a legkisebbtől a legnagyobbig részt vesz; így a méhek is! Ez két irányban megy végbe, egy tevőleges és egy nemleges irányban. A tevőleges irány a szaporodás, a nemleges a védelmi eszközök, szervek. Ez utóbbi a méheknél a fullánk Boldogútt Kriesch tanár szerint a méh fullánkja csatornaszerű, végén nyílszerű kétágú kampóval, a tövében a méreghólyaggal. Ez a kétágú kampó az okozója annak, a teljes erejéből szűrő méhecske a megszárt testrésztől, elszabadulni nem képes!

Prónay Albert.

(Vége következik.)

Méhészeti kiállítás.

Az Erdélyrészi Gazdasági Egyesület f. évi szeptember hó 5., 6., 7-én Kolozsvárt állat és termény kiállítást rendez.

A terménykiállításon méhtermékekből, méhészeti eszközökből és felszerelésekből egy külön csoport lesz berendezve, hol egyesületünk tagjai díjtalanul méhtermékeiket (méz és viasz) méh lakásokat, a mézes süteményeket stb. kiállíthatják.

A kiállítók illetve a kiállított tárgyak díjazására pénzbeli jutalmak, arany, ezüst bronz érmek és díszoklevelek állanak a bíráló bizottság rendelkezésére.

A méhészeti csoportot egyesületünk fogja berendezni s a beküldött termékeket a megjelölt árban eladni illetve árusítani.

Felkérjük tehát méhésztársainkat, sziveskedjenek a kiállításra egyesületünk zászlaja alatt részt venni s f. évi augusztus 1-ig bejelenteni a kiállítandó tárgyak nemét s mennyiségét.

Élő méhet nem állítunk ki. Részletes programot később fogunk közzéadni. Az Erdélyrészi Méhész Egyesület elnöksége.

Az Erdélyrészi Méhészegyesület vándorgyűlése.

Egyesületünk alapszabályai értelmében folyó évben is megtartja a szokásos évi vándorgyűlést. A vándorgyű-

lésen rendszeresen olyan helyeken tartatnak, hol a vidék méhészkedésre alkalmas, ahol már többen méhészkednek s kilátás van arra, hogy a vándorgyűlés tartása a méhészeti szakelőadások a vidék lakosságára, a vándorgyűlésen megjelentekre a jövő méhészetét illetőleg igen jó hatással lesznek.

Egyesületünk vezetősége a f. évi vándorgyűlése helyül Nagysármás — a mezőségnek — Kolozsmegyének egyik virágzó községét választotta ki oly célból is, hogy egyúttal megtekinthesse a közelben lévő s már annyit emlegetett kissármási gázkutakat. A vándorgyűlés méhészeti előadások lesz összekötve, hol azok, kiket talán a méhészeti előadások vagy a gázkutak dűbörgése nem elégitene ki, az estély programja s az azt követő tánc feltétlenül ki fog elégiteni. Részletes programot az estélyről még nem adhatunk — azt később fogjuk szétküldeni.

Az általános program a következő:

A vándorgyűlés helye Nagysármás, ideje *július 20.* Vonatérkezés Budapest és Brassó felől reggel 6 óra. Dél előtt 10 órakor a vándorgyűlés megtartása, Püskök Gyula állomásfőnök mintaszerűen berendezett méhesének megtekintése, a méhesben gyakorlati előadás tartása, délután 3 órakor közbéd, d. u. 4 órakor a *kissármási gázkutak megtekintése*, este 8 órakor változatos műsorral «méhész estély» s ennek befejezte után kivilágos viradtilg elsőrendű cigányzene mellett tánc.

Az estély részletes programját a július 1-én megjelenő «Méhészeti Közlöny»-ben is közölni fogjuk.

A vándorgyűlésen bárki résztvehet. Tájékozódás céljából azonban kérjük sziveskedjenek legkésőbb július hó 1-ig részvételüket egy levelező lapon egyesületünk elnökségéhez bejelenteni, valamint azt is, hogy *társas ebéd*en részt óhajt venni.

A társas ebéd ára személyenkint 2 K 50 fill. s örömmel vesszük ha a «társaság» kedvéért minél többen jelentkeznek.

Jöjjön tehát — méhész és nem méhész — július 20-án Nagysármásra! Ott mindenki talál élvezetet. Szenteljük azt az egy napot a méhészetnek, mi hisszük és reméljük, hogy mindazok kik a jelzett napon Nagysármáson a vándorgyűlésen megjelennek, azt a napot életük legkedvesebb napjai közé fogják számítani. Az Erdélyrészi Méhészegyesület elnöksége.

Május hav

A m. kir. XII. kerületi méhészeti szaktan. ves

Sorszám	A mérlegen álló méhcsaládok súlyváltozása				Méhjárás napjai	A vidék flórájának fontosabb mézelői. A virágzás kezdete és vége	A baro ter áll	
	A kaptár neme	Súly- növe- kedés		Súly- apa- dás				
		Kg. gr.	Kg. gr.	Kg. gr.				Kg. gr.
1	Országos	8 430	3 100	1 - 31	Szilvafélék 1—7-ig Almafélék 3—10-ig Vadgesztenye 5—15-ig Málna 4—26-ig **Piros akác 10—31-ig **Fehér akáé 19—31-ig Galagonya 20—31-ig Tavaszi repce 16—31-ig Sz. jenzster 10—27-ig **Mannakőrís 15—31-ig	27—31-ig 10—18-ig 2—9-ig, 18—26-ig		
2	Donáth-féle	11 700	4 400	1 - 31				
3	Hungária *							

Szeretettel kérem t. méhésztársaimat, a rajzásra, mézelésre stb. vo

Kolozsvár, 1913 május 31-én.

* Most van beállítva. — ** A jelzettek a hónap végén túl is.

figyelések.

tt álló megfigyelő és kísérleti állomás adatai.

A méhékneél feltűnő jelenségek, megfigyelések Várható időjárás	A májusi időjárás változásai				Jegyzetek
	Szélirány. Szélcsend: O.	Felhőzetes és derült napok	Csapadé- kos és száraz napok	Tűnemé- nyek: Eső ∴ Harmat ∴ Zivatar ∴ Jég ✓	
Feltűnő ingerültség, Rohamos fej- lődés. Tulnyomó rajzási hajlandós Száraz	1—3 Ek. 3—9 N. 9—11. D. 1—16. O. 16—24. Ék. 24—27. Dn. 27—29. Dn. 29—31. Dn.	1—4-ig részb. bor. 4—9-ig borult. 9—18-ig részb. bor. 18—23-ig borult. 23—26-ig részb. bor. 26—31-ig tb. derült	2—9-ig csap. 9—16-ig száraz. 16—27-ig tb. csap. 27—31-ig tb. száraz.	2—9 ∴ 9—17 ∴ 16—27 ∴ 27—31 ∴	Az első raj jelentkezett május 10-én. Minden mesterkedés és spekulatí- tiv etetés mellőzve van.

megfigyeléseiket egyenesen hozzám (Boldog-utca 31.) küldjék be.

Donáth Aladár,

méh. szaktan., a megfigyelő állomás vezetője.